

KOPSAVILKUMS

- Budžeta process Latvijā ir sācies, un šogad tas būs sarežģīts lēnās ekonomikas izaugsmes, ģeopolitisko risku un apjomīgo valsts finanšu vajadzību dēļ.** Ministrijas un neatkarīgās iestādes nevar pieprasīt finansējumu jaunām iniciatīvām, jo prioritāte ir drošība. Nozaru ministrijas ir iesniegušas izdevumu samazināšanas priekšlikumus, kas 2026. gadā varētu radīt 150 miljonu eiro ietaupījumu, tomēr nav izslēgts, ka būs valdības pieprasījums par papildus izdevumu ietaupījumu. Trīs gadu laikā plānota kopējā ekonomija 450 miljonu eiro apmērā, kas pārsniedz 1% no IKP. Sociālie partneri pieprasa valdībai daudz apjomīgāku izdevumu samazināšanu, tomēr šogad tas nav iespējams. Notiek darbs pie valsts iepirkumu regulējuma pilnveidošanas, kas arī ir viens no risinājumiem valsts izdevumu samazināšanai.
- Fiskālās disciplīnas padomes sēdē 9. jūnijā tika apstiprinātas Finanšu ministrijas sagatavotās makroekonomiskās prognozes, kas kalpos par pamatu Vidēja termiņa budžeta ietvara izstrādei. FM šim gadam ir nedaudz samazinājusi reālā IKP pieauguma prognozi par 0,1 procentpunktu un sagaida, ka ekonomika pieaugs par 1,1%, bet nākamgad par 2,1%.** Nominālais IKP šogad varētu pieaugt par 4,4%, nākamgad par 4,7%. Inflācija prognozēta augstāka par ECB noteikto mērķi – 2025. gadā tā varētu būt 3,5%, bet 2026. gadā samazināties līdz 2,3%. Ekonomika šogad un arī nākamajos gados darbosies zem sava potenciāla, un izlaides starpība būs negatīva. Padome apstiprināja FM atjaunotās prognozes 2025. gadam un vidēja termiņa budžeta ietvara periodam no 2026. līdz 2029. gadam. Lai gan lielākā daļa alternatīvo prognožu 2025. gadam paredz izaugsmi 1–1,3% robežās, Eiropas Komisija prognozē vājāku sniegumu 0,5%.
- Alternatīvās prognozes šim gadam ir diapazonā no 0,5% līdz 1,3%.** Latvijas Banka jūnijā publicētajās prognozēs paredz 1,2% IKP pieaugumu¹, kas ir par 0,1 procentpunktu vairāk nekā FM aplēses. Latvijas Banka uzskata, ka šogad galvenie izaugsmes dzinējspēki būs valdības patēriņš (+3,1%) un eksports (+2,2%), atkopjoties ārējam tirgum. Latvijas Universitātes domnīcas LV PEAK² ekspertu konsensus IKP prognoze šim gadam ir 1,3%. Starptautiskais Valūtas fonds³ prognozē 1% pieaugumu, OECD⁴ 1,1% (tāpat kā FM), bet Eiropas Komisija⁵ 0,5%.
- ES ir uzsākusi budžeta plānošanu 2028.–2034. gadam. EK jūlijā prezentēja budžeta priekšlikumu 1,8 triljonu eiro apmērā (2025. gada cenās), kas, neskatoties uz pieaugumu, veidotu tikai 1,15% no ES valstu gada kopienākuma.** Lielākā daļa līdzekļu (865 miljardi eiro) paredzēti jaunam instrumentam, kas apvienos reģionālos, lauksaimniecības un migrācijas fondus. Tiek plānots, ka fondu pieejamība tiks sasaistīta ar politisko un reformu mērķu sasniegšanu. Tomēr Vācija un citas donorvalstis priekšlikumu kritizē. Sagaidāmas sarežģītas sarunas, un Latvija ir stratēģiski ieinteresēta lielākā ES budžetā.

¹ Makroekonomiskās prognozes | 2025. gada jūnijs | Latvijas Banka

² LV PEAK BAROMETERS Nr. 7.pdf

³ Republic of Latvia: Staff Concluding Statement of the 2025 Article IV Mission

⁴ OECD Economic Outlook, Volume 2025 Issue 1: Latvia | OECD

⁵ European Economic Forecast, Spring 2025

5. **Ģeopolitiskā situācija rada nepieciešamību kāpināt aizsardzības izdevumus, taču lēnās izaugsmes apstākļos tas ir izaicinājums.** 2025. gada 1. ceturksnī, pēc CSP sezonāli izlīdzinātajiem datiem, reālais IKP samazinājās par 0,3%. Jau piecus ceturkšņus pēc kārtas IKP salīdzināmajās cenās ir bijis negatīvs vai tuvs nullei. 1. ceturksnī IKP pieaugumu kavēja vājais mājsaimniecību patēriņš, savukārt pozitīvu ietekmi deva investīcijas un eksports. Pieaugumu balstīja arī valdības patēriņš, lai gan tā devums bija mazāks nekā iepriekšējos ceturkšņos.
6. **ReArm Europe plāna ietvaros ES izveidojusi SAFE programmu, kas ļautu Latvijai būtiski palielināt aizsardzības izdevumus ilgtermiņa drošības nodrošināšanai.** Indikatīvā aizņēmuma summa ir 3,9–8,4 miljardi eiro, galīgo apmēru noteiks EK pēc dalībvalstu plānu izvērtēšanas. EK izņēmuma klauzula pieļauj līdz 2028. gadam papildu izdevumus aizsardzībai 1,5 % no IKP gadā, kas ierobežo aizņēmuma apjomu. Latvija jau iesniegusi provizorisku pieteikumu SAFE aizņēmumam (kopējais ES apjoms – 150 miljardi eiro), bet oficiālais pieteikums un investīciju plāns jāiesniedz līdz 30. novembrim. Aizdevumam paredzēti elastīgi nosacījumi – līdz 45 gadiem atmaksai un 10 gadu pamatsummas maksājumu atlikšana, bet daļa līdzekļu tiktu ieguldīta vietējā aizsardzības industrijā, stimulējot ekonomiku, īpaši būvniecības un rūpniecības nozarēs.
7. **Eurostat ātrā novērtējuma dati par lielāko tirdzniecības partneru izaugsmi 2025.gada pirmajā pusē rāda, ka reģiona ekonomikas atkopjas, lai gan nevienmērīgi.** Lietuvā 3,0% pieaugums 2. ceturksnī un 3,1% pusgadā, Igaunijā 0,5% un 0,3%, Vācijā 0,4% un 0,3%, Zviedrijā 0,9% gan ceturksnī, gan pusgadā. Eirozonas IKP pieauga par 1,4% (par 0,1 procentpunktu lēnāk nekā 1. ceturksnī), pusgadā par 1,5%. ES IKP otrajā ceturksnī auga par 1,5%, bet pusgadā par 1,6%.
8. **CSP dati liecina par pārliecinošu izaugsmes atgriešanos vairākos būtiskos Latvijas ekonomikas segmentos, tomēr mājsaimniecību patēriņš joprojām vājš.** 2025. gada otrajā ceturksnī rūpniecības produkcija pieauga par 4,5%, bet pusgadā par 2,2%. Apstrādes rūpniecībā produkcijas apjoms otrajā ceturksnī pieauga 5,9%, bet pusgadā vidēji par 3,6%. Pārtikas ražošanā otrā ceturkšņa pieaugums bija 9,3% un arī pusgadā 8,2%. Kokrūpniecībā produkcija otrajā ceturksnī pieauga par 5,3%, bet pusgadā par 5,6%, savukārt būvmateriālu ražošana otrajā ceturksnī auga par 17,1% un pusgadā par 18,2%. Būvniecības nozarē produkcijas apjoma pieaugums bija 7,1% otrajā ceturksnī un 8,0% pusgadā, ko balsta aktīvā inženierbūvniecība. Arī ārējā tirdzniecība atveseļojas – preču eksportā pieaugums 2,6% otrajā ceturksnī un 3,9% pusgadā, tomēr otrā ceturkšņa pieaugums lēnāks nekā pirmajā ceturksnī. Izaugsme vērojama arī pakalpojumu eksportā, taču pilni dati par otro ceturksni vēl nav pieejami. Kopumā, vērojot pašlaik pieejamos otrā ceturkšņa datus, var spriest, ka IKP galvenie balsti būs reālā sektora pozitīvie rezultāti, kā arī eksports un ES fondu līdzekļu pieplūdums ekonomikā⁶, tomēr mājsaimniecību patēriņš joprojām izskatās vājš – mazumtirdzniecības apgrozījums samazinās, iedzīvotāji vairāk uzkrāj, nevis tērē.
9. **Inflācija septiņos mēnešos nav bijusi zemāka par 3%.** Jūlijā patēriņa cenas pieauga par 3,8%, tāpat kā jūnijā. Pārtikas un bezalkoholisko dzērienu segmentā cenas kāpa par 6,9% (pārtikai vien pieaugums 5,3%). Straujākais kāpums galai, pienam, olām, eļļām un sviestam. Mājokļu uzturēšanas izmaksas jūlijā pieauga par 3,3%. Cenu kāpums pārtikai ir bijis noturīgs jau kopš 2024. gada trešā ceturkšņa, turklāt tas ir viens

⁶ES fondu apguves progress 2025. gada 2. ceturksnī [[download](#)]

no straujākajiem eirozonā. Latvijas patēriņa grozā lielāko daļu veido preces (73,6%), no kurām būtisku daļu aizņem pārtikas un bezalkoholisko dzērienu grupa, tās īpatsvars ir 26,8% no kopējā groza. Mājokļa izmaksas (kas ietilpst pakalpojumu un preču kombinācijā) veido vēl 17,1%. Kopā pārtikas un mājokļa izdevumi veido ap 44% no visa patēriņa groza, tādēļ cenu pieaugums šajos segmentos īpaši spēcīgi ietekmē kopējo inflāciju. Turklāt pakalpojumu cenas kopumā aug straujāk nekā preču cenas – jūlijā preču cenas pieauga par 3,1%, bet pakalpojumu cenas par 5,7%.

10. **Saskaņā ar budžeta likumu⁷ konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi 2025. gadā plānoti 14 552,7 miljonu eiro apmērā jeb par 7,3% vairāk nekā 2024. gada faktiskie nodokļu ieņēmumi.** Pagaidām šī gada pirmajā pusē ir vērojams 5,8% nodokļu ieņēmumu pieaugums, un nodokļu kumulatīvais plāns kopumā ir izpildīts (99,9%)⁸. Salīdzinot nominālā IKP pieaugumu 2025. gada 1. ceturksnī (4,5%) ar nodokļu ieņēmumu pieaugumu 1. ceturksnī (6,6%), ir vērojama pozitīva tendence – nodokļu ieņēmumi aug straujāk par nominālo IKP.
11. Finanšu ministrijas nodokļu ieņēmumu aktuālā prognoze 2025. gadam ir 14,4 miljardi eiro jeb 6,5% nodokļu ieņēmumu pieaugums. FDP aktuālā prognoze ir nedaudz mazāka – par 0,4% jeb 63,9 milj. eiro, prognozējot 6,0% pieaugumu. **Kopumā aktuālās Finanšu ministrijas prognozes vērtējamās kā samērīgas un reālistiskas.** Nodokļu ieņēmumus 2025. gadā varētu veicināt privātā patēriņa pieaugums un ES fondu finansējuma ieplūšana ekonomikā. Kā arī ģeopolitiskās situācijas stabilizēšanās un globālās vides uzlabošanās pozitīvi ietekmētu ārējās tirdzniecības vidi un līdz ar to arī nodokļu ieņēmumus.
12. **2025. gada pirmajā pusgadā konsolidētā kopbudžeta ieņēmumos vērojams samazinājums par 0,9% jeb 82,4 milj. eiro** salīdzinājumā ar 2024. gada attiecīgo periodu. Tas ir skaidrojams ar mazākiem ieņēmumiem no ES fondu finansējuma (-22,6%) un nenodokļu ieņēmumiem (-19,3%). **Toties izdevumi gada pirmajā pusē ir pieauguši par 9,2% jeb 774,7 milj. eiro** salīdzinājumā ar 2024. gada attiecīgo periodu. Visstraujāk auguši kapitālie izdevumi (+31,5%), ko veicina ES fondu projektu aktīvāka īstenošana. Strauji ir auguši arī izdevumi precēm un pakalpojumiem (+16,8%) un procentu izdevumi (+13,8%). Izdevumu pieaugums precēm un pakalpojumiem galvenokārt ir saistīts ar aizsardzības izdevumu pieaugumu militārā inventāra iegādei. Atlīdzības izdevumi pieauguši par 5,2% – tas pārsniedz 2,6% atlīdzības fonda pieauguma ierobežojumu, tomēr tas ir ievērojami mazāks pieaugums nekā 2024. gadā (+17,8%) un 2023. gadā (+15,1%).
13. **Šī gada 1. ceturksnī Latvijas vispārējās valdības parāds bija 45,6% no IKP, saglabājot Latviju valstu grupā, kuru parāds atbilst Māstrihtas kritērijam par parāda apmēru līdz 60% no IKP.** Pārreķinot uz vienu iedzīvotāju, parāda apmērs ir 10 tūkstoši eiro. Parāda apkalpošanas izmaksas Fiskāli strukturālā plāna progresa ziņojumā⁹ (FSPPZ) prognozētas: 1,3% no IKP 2025. gadā, 1,5% 2026. gadā un 1,6% 2027.–2029. gadā. Vienlaikus FSPPZ prognozēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2025. gadā palielināsies līdz 3,1 % no IKP, savukārt parāda attiecība pret IKP līdz gada beigām pieaugs līdz 49,0 %. Tas atbilst Latvijas saistībām ievērot neto izdevumu pieaugumu līdz 5,7 % 2025. gadā. Eiropas Komisija¹⁰ savās rekomendācijās vērtē, ka

⁷ Likums "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" paskaidrojumu I. nodaļa (fm.gov.lv), 95. lpp.

⁸ Konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi pēc uzkrāšanas metodes (netiek iekļauts nesadalītais atlikums vienotajā nodokļu kontā).

⁹ Latvijas Fiskāli strukturālā plāna 2025.-2028. gadam 2025. gada Progresa ziņojums

¹⁰ Eiropas Komisija (2025). *Padomes ieteikums par Latvijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku*. COM(2025) 214 final, Brisele, 4. jūnijs 2025. [d4c6c6b3-d353-4b87-a408-2c02b7c2ff7e_lv](https://doi.org/10.1017/9781108888888)

fiskālā nostāja, kas ietver gan valsts, gan ES finansētus izdevumus, 2025. gadā būs ekspansīva par 1,1 % no IKP. Parāda attiecība pret IKP līdz 2025. gada beigām, pēc EK aplēsēm, pieaugs līdz 48,6 %. Latvijas kredītreitingi saglabājas stabili: Moody's – A3, S&P Global – A, Fitch – A-, R&I – A (visiem – stabils novērtējums)¹¹. Aģentūras norāda, ka Latvijas fiskālā politika un parāda līmenis ir noturīgi pret ārējiem satricinājumiem.

14. Žurnāls The Economist pauž bažas par attīstīto valstu fiskālo politiku. ASV budžeta deficīts saglabājas 7 % no IKP, un jaunās politikas iniciatīvas paredz reformas, kas palielinās valsts parādu līdz 106 % no IKP. Līdzīgas tendences vērojamas Francijā, Lielbritānijā un pat Vācijā. Neskatoties uz to, ka attīstīto valstu ekonomikas nav recesijā un bezdarbs ir zems, valdības turpina aizņemties, lai gan procentu likmes ir būtiski pieaugušas. Daudzās attīstītās valstīs fiskālā politika vairs nav gan ilgtspējīga, gan pret-cikliska. Politikā populisma spiediena dēļ izvairās no nepopulāriem lēmumiem fiskālā jomā. **The Economist secina, ka fiskālā atbildība ir kļuvusi toksiska, bet esošajos apstākļos valdības vairs nevar atļauties lielus deficitus. Jāatdzīst, ka uz šī fona Latvijas fiskālā politika pēdējos gados ir bijusi atbildīga, neskatoties uz salīdzinoši sarežģītajiem apstākļiem.**
15. Padome uzsver joprojām augsto nenoteiktību, kas var rezultēties vājākos ekonomiskās izaugsmes un fiskālos rādītājos. Padome vērš uzmanību uz aktuālo risku kopumu, kas var negatīvi ietekmēt fiskālos un ekonomiskos rādītājus: i) ģeopolitiskā spriedze reģionā, ii) globālās ekonomikas bremzēšanās, iii) piegādes ķēžu traucējumi, iv) vājš iekšējais patēriņš, v) darba tirgus spriedze, vi) būvniecības nozares pārkaršana, vii) riski saistībā ar papildus līdzekļu nepieciešamību valsts kapitālsabiedrību atbalstam.

¹¹ Kredītreitings | Kredītreitings | Valsts kase

ANALĪZES IZVĒRSUMS

1. Vispārējā situācijas attīstība

ReArm Europe plāna¹² ietvaros ES ir izveidojusi SAFE programmu. Pašreizējā ģeopolitiskā situācija prasa Latvijai būtiski palielināt aizsardzības izdevumus – tas ir valsts drošības jautājums ilgtermiņā. Publiski minētās SAFE aizņēmuma summas, no 3,9 līdz 8,4 miljardiem eiro ir indikatīvas, jo galīgais lēmums par to apmēru tiks pieņemts pēc tam, kad Eiropas Komisija izvērtēs dalībvalstu iesniegtos plānus. Ja skatāmie aizdevuma izsniegšanas periodu līdz 2030. gada beigām, tas nozīmētu vidēji 0,8–1,7 miljardus eiro gadā. Pat ja šī summa būtu viens miljards, tā 2030. gada ekonomikas apmērā būtu mazāka par 2 % no IKP. Saskaņā ar ES noteikumiem papildu aizsardzības izdevumi nedrīkst pārsniegt 1,5 % no IKP katru gadu līdz 2028. gadam. Latvija jau ir iesniegusi provizorisku pieteikumu SAFE aizņēmumam (instrumenta kopējais apjoms ir 150 miljardi eiro), bet precīzi skaitļi būs zināmi rudenī, kad līdz 30. novembrim tiks iesniegts oficiālais pieteikums kopā ar aizsardzības industrijas investīciju plānu.

Pavasārī veiktie aprēķini rāda, ka, sasniedzot mērķi par aizsardzības izdevumu apjomu 5 % no IKP, valsts parāds 2029. gadā varētu pieaugt līdz 55 % no IKP. Tas joprojām būtu zem ES noteiktās 60 % robežas. SAFE aizdevumam paredzēti ļoti elastīgi nosacījumi – atmaksas termiņš līdz 45 gadiem un iespēja atlikt pamatsummas maksājumus uz 10 gadiem. Daļa no šiem līdzekļiem tiktu ieguldīta vietējos iepirkumos un investīcijās, kas vienlaikus stiprinātu Latvijas aizsardzības industriju un dotu papildu impulsu ekonomikai, īpaši būvniecības un rūpniecības nozarēs.

Š.g. 9. jūnija FDP sēdē tika apstiprinātas FM sagatavotās makroekonomiskās prognozes¹³, kas tiks izmantotas par pamatu Vidēja termiņa budžeta ietvara (turpmāk - VTBI) izstrādei 2026.-2029.gadam (2026./29.), kuru plānots iesniegt Ministru kabinetā 2025. gada oktobrī. Savā viedoklī par prognozēm Padome norāda, ka lai gan lielākā daļa alternatīvo prognožu attiecībā uz 2025. gadu norāda uz iespējamu izaugsmi 1–2 % apmērā, nav izslēgts arī vājāks tautsaimniecības sniegums, kādu prognozējusi Eiropas Komisija – 0,5 % līmenī. Starptautiskā valūtas fonda misijas jaunākais novērtējums liecina, ka šogad ekonomikas varētu pieaugt par 1%¹⁴, bet, atbilstoši Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) jaunākai prognozei, IKP varētu pieaugt par 1,1%, un nākošgad par 2,1%, kas saskan ar FM prognozi šiem gadiem. Viedoklī Padome uzsvēra augsto nenoteiktību, un ņemot to vērā, vērta uzmanību uz aktuālo risku kopumu, kas var negatīvi ietekmēt FM prognozēto izaugsmes trajektoriju: i) ģeopolitiskā spriedze reģionā, ii) globālās ekonomikas bremsēšanās, iii) piegādes ķēžu traucējumi, iv) vājš iekšējais patēriņš, v) darba tirgus spriedze, vi) būvniecības nozares pārkaršana, vii) riski saistībā ar papildus līdzekļu nepieciešamību valsts kapitālsabiedrību atbalstam¹⁵.

Valstī ir iesācies budžeta process, kas šogad būs salīdzinoši sarežģīts zemās ekonomiskās izaugsmes, ģeopolitisko risku un daudzo nepieciešamību pēc budžeta līdzekļiem dēļ. Atšķirībā no citiem gadiem, šoreiz ministrijas un neatkarīgās iestādes nevar pieprasīt budžeta līdzekļus jaunām politikas iniciatīvām izmantojot prioritāro pasākumu finansēšanas modeli, jo ārējā un iekšējā drošība ir vienīgās nākošā gada budžeta prioritātes. Tāpat nozaru ministrijas ir sagatavojušas priekšlikumus savu izdevumu samazināšanai nākošā un turpmāko gada budžetos – šobrīd šo pasākumu ekonomija tiek novērtēta 150 miljonu eiro apmērā 2026.

¹² STATEMENT_25_673_EN.pdf

¹³ <https://www.fdp.gov.lv/lv/media/5748/download?attachment>

¹⁴ <https://www.imf.org/en/News/Articles/2025/06/06/mcs060925-Latvia-Staff-Concluding-Statement-2025-Article-IV-Mission>

¹⁵ <https://www.fdp.gov.lv/lv/media/5748/download?attachment>

gadā¹⁶. Trīs gados tiek plānota ievērojama budžeta līdzekļu kumulatīvā ekonomija 450 miljoni eiro apmērā, kas rēķinot pret š.g. IKP pārsniedz 1%.

ES mērogā ir sākusies nākošā ES budžeta plānošana periodam 2028.-2034. Jūlijā EK prezentēja pirmo priekšlikumu nākamajam ES ilgtermiņa budžetam, kura kopējais apjoms ir 1,8 triljoni eiro 2025. gada cenās. Lai arī plānotais ES budžeta pieaugums izskatās ievērojams, salīdzinot ar pašreizējā perioda budžetu (1,2 triljoni eiro), rēķinot to pret ES valstu nacionālo kopienākumu, tas būtu tikai 1,15% gadā no valstu kopienākuma. Tas ir salīdzinoši maz, ņemot vērā problēmu apjomu ar kurām šobrīd jāsaskaras ES. Lielākā daļa līdzekļu (865 miljardi eiro) paredzēti jaunajam instrumentam "Nacionālie un reģionālie partnerības plāni", kas apvienos līdzšinējos reģionālos, lauksaimniecības un migrācijas fondus. Vēl viena piedāvātā novitāte ir padarīt fondu pieejamību tikai sasniedzot noteiktus politiskos un reformu mērķus, kā tas šobrīd ir ar ANM fondiem. Galvenā ieguvēja no šī plāna ir Polija, kurai paredzēti 123,3 miljardi eiro – par vairāk nekā 30 miljardiem vairāk nekā nākamajai lielākajai saņēmējai Francijai. Savukārt Vācija un citas lielākās ES neto donorvalstis priekšlikumu kritizē - Vācijas finanšu ministrs to nosaucis par "nepieņemamu", bet kanclera pārstāvji paziņojuši, ka pašreizējo variantu neatbalstīs. Tiek sagaidītas sarežģītas sarunas par ES nākošā plānošanas perioda budžeta struktūru un apjomu. ņemot vērā ES struktūrfondu lielo nozīmi Latvijas ekonomiskās attīstībā un ģeopolitisko situāciju, Latvija ir stratēģiski ieinteresēta lielākā ES budžetā un centralizācijā.

Ietekmīgais žurnāls *the Economist* kārtējo reizi pauž bažas par lielāko attīstības valstu piekopto bezatbildīgo fiskālo politiku¹⁷. Piemēram, neskatoties uz to, ka pagājušajā gadā ASV budžeta deficīts sasniedza 7% no IKP, šogad ASV kongress apstiprināja likumu, kas publiskajā telpā bieži dēvēts par *One Big Beautiful Bill Act* (latviski - "Lielais skaistais likums"), kas paredz plašas nodokļu un tirdzniecības politikas reformas, kuru rezultātā deficīta apjoms paliks pašreizējā līmenī, bet valsts parāda apjoms sasniegs 106% no IKP – kāds tas bija pēc otrā pasaules kara. Arī Francijā budžeta deficīts šogad būs ap 6% no IKP un Lielbritānijā tikai nedaudz mazāks. Pat tradicionāli fiskāli konservatīvā Vācija pasliktina savu bilanci, lai finansētu aizsardzību. Vēsturiski, valdības visbiežāk strādā ar deficītu un aizņemas finanšu tirgos, tomēr šoreiz ir salīdzinoši nepiemēroti apstākļi – attīstītās valstis nav recesijā, bezdarba līmenis ir salīdzinoši zems, korporāciju peļņa un akciju tirgus indeksi pieaug. Piedevām attīstīto valstu aizņemšanās likme (10 gadu obligācijas) ir pieaugusi līdz 3,7% no 1% Covid-19 periodā. Līdz ar to attīstīto valstu fiskālās politikas šobrīd nav piemērotas ne no fiskālās ilgtspējas, ne pret-cikliskuma viedokļa. Žurnāls arī identificē iemeslu šodienas nepiemērotai fiskālajai politikai. Covid-19 krīzes laikā politiķi ir pieradinājuši iedzīvotājus un uzņēmējus pie sistemātiska valsts atbalsta. Šobrīd politiķiem populistu spiediena rezultātā ir jāturpina iesāktais kurss – masu mediji un sociālie tīkli nežēlīgi apkaro jebkādas nodokļu paaugstināšanas vai pabalstu samazināšanas iniciatīvas. **Fiskālā atbildība ir kļuvusi toksiska** – secina respektablais žurnāls. Tomēr apstākļi ir dramatiski mainījušies pēc kovidā ēras – straujo nominālo IKP pieaugumu, augsto inflāciju un zemās procenta likmes, ir nomainījusi zema ekonomiskā izaugsme un inflācija, bet augstas procentu likmes. **Valdības vienkārši vairs nevar turpināt atļauties lielus deficītus!**

16 <https://www.fm.gov.lv/lv/jaunums/budzets2026-nozaru-ministrijas-iesniedz-priekslikumus-150-miljonu-eiro-izdevumu-samazinasanai>
17 The Economist 2025. gada 5. jūlija izdevums

2. Makroekonomiskās vides novērtējums

IKP attīstība Latvijā un tās tirdzniecības partnervalstīs

Latvijas 2. ceturkšņa IKP dati tiks publicēti CSP 29. augustā. Latvija pašlaik nepublicē ātrā novērtējuma datus par iekšzemes kopproduktu. Šobrīd Eurostat ir publicējis datus par IKP pieaugumu 2025. gada 2. ceturksnī¹⁸ ES, eirozonā un vairākās Latvijas ārējā tirdzniecībā nozīmīgās ES valstīs. Balstoties uz Eurostat sezonāli izlīdzinātiem datiem, šī gada 2. ceturksnī eirozonas iekšzemes kopprodukts pieauga par 1,4%, jeb par 0,1 procentpunktu lēnāk nekā pirmajā ceturksnī. Vidēji eirozonā pirmajā pusgadā IKP pieauga par 1,5%. Nedaudz straujāks pieaugums vērojams Eiropas Savienības valstīs – otrajā ceturksnī IKP pieauga par 1,5%, bet pusgadā vidēji par 1,6%.

Latvijas nozīmīgākajiem tirdzniecības partneriem – Lietuvai, Igaunijai, Vācijai un Zviedrijai iekšzemes kopprodukts pieauga gan otrajā ceturksnī, gan pusgadā kopumā. Visstraujāk ekonomika augusi Lietuvā – otrajā ceturksnī par 3,0%, bet pusgadā vidēji par 3,1%. Igaunijā pieaugums bija lēnāks: otrajā ceturksnī 0,5%, pusgadā vidēji 0,3%. Vācijā pēc iepriekšējā gada lejupslīdes abos šī gada ceturkšņos reģistrēta izaugsme: otrajā ceturksnī IKP pieauga par 0,4%, pusgadā vidēji par 0,3%. Zviedrijā pusgadā pieaugums bija vidēji 0,9%, un tas bija līdzīgs abos šī gada ceturkšņos.

Finanšu ministrijas un starptautisko institūciju prognozes

Fiskālās disciplīnas padome šī gada jūnijā apstiprināja atjaunotās Finanšu ministrijas makroekonomiskās prognozes 2025. gadam un vidējam termiņam 2026.–2029. gadam¹⁹. Finanšu ministrija šim gadam ir nedaudz samazinājusi reālā IKP pieaugumu par 0,1 procentpunktu un sagaida, ka ekonomika varētu pieaugt par 1,1%, bet nākošajā gadā sagaidāms ekonomikas pieaugums par 2,1%. Nominālais IKP šajā gadā varētu pieaugt par 4,4%, bet nākošajā par 4,7%. Inflācija sagaidāma augstāka par ECB noteikto robežvērtību – 2025. gadā tā varētu būt 3,5%, bet nākošajā gadā tā varētu samazināties līdz 2,3%. Ekonomika darbosies zem tās potenciāla, un izlaides starpība būs negatīva.

Alternatīvās prognozes šim gadam ir diapazonā no 0,5% līdz 1,3%. Latvijas Banka jūnijā publicētajās makroekonomiskajās prognozēs paredz 1,2 % IKP pieaugumu šogad, kas ir par 0,1 procentpunktu vairāk nekā FM aplēses. Latvijas Banka²⁰ uzskata, ka šogad galvenie izaugsmes dzinējspēki būs valdības patēriņš (3,1 %) un eksports (2,2 %), atkopjoties ārējam tirgum. Starptautiskais Valūtas fonds²¹ prognozē Latvijai 1% pieaugumu, savukārt OECD – tādu pašu pieaugumu kā Finanšu ministrija – 1,1%²². Latvijas Universitātes domnīcas LV PEAK²³ ekspertu konsensus prognoze šim gadam ir 1,3%. Savukārt Eiropas Komisijas prognoze²⁴ ir vispiesardzīgākā – pieaugums vien 0,5%.

Iekšzemes attīstības tendences

Latvijā šī gada pirmajā ceturksnī, saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes sezonāli izlīdzinātiem datiem, IKP salīdzināmajās cenās jeb reālais IKP samazinājās par 0,3%. Kopumā jau piecus ceturkšņus pēc kārtas Latvijas IKP salīdzināmajās cenās ir bijis negatīvs un tuvs nullei. Šī gada pirmajā ceturksnī IKP pieaugumu mazināja vājais mājsaimniecību patēriņš, savukārt pozitīvu ietekmi deva investīcijas un eksports, kas pirmajā pusgadā sāka atkopties.

¹⁸ GDP up by 0.1% in the euro area and by 0.2% in the EU - Euro indicators - Eurostat

¹⁹ Finanšu ministrijas makroekonomikas prognožu apstiprināšana | Fiskālās disciplīnas padome

²⁰ Makroekonomiskās prognozes | 2025. gada jūnijs | Latvijas Banka

²¹ Republic of Latvia: Staff Concluding Statement of the 2025 Article IV Mission

²² OECD Economic Outlook, Volume 2025 Issue 1: Latvia | OECD

²³ LV PEAK BAROMETERS Nr. 7.pdf

²⁴ European Economic Forecast. Spring 2025

IKP izaugsmi balstīja arī valdības patēriņš, tomēr tā devums bija nedaudz mazāks nekā iepriekšējos ceturkšņos.

Rūpniecība: atkopšanās pēc krituma

Pēc vairāku ceturkšņu lejupslīdes Latvijas rūpniecība beidzot sākusi atgūties. 2025. gada otrajā ceturksnī rūpniecības produkcijas apjoms pieauga par 4,5% salīdzinājumā ar pērnā gada to pašu periodu, un šī pozitīvā tendence uzlaboja arī pusgada rādītāju līdz 2,2% kāpumam. Tomēr kopējo rezultātu pasliktināja kritums ieguves rūpniecībā, otrajā ceturksnī tas bija 16,8% un pirmajā pusgadā 7,2%. Savukārt elektroenerģijas un gāzes apgādē otrajā ceturksnī pieaugums bija minimāls – vien 0,8%, bet pusgadā vidēji vērojams samazinājums 2,8%.

Galvenais izaugsmes dzinējspēks bija apstrādes rūpniecība, kas otrajā ceturksnī strauji kāpa par 5,9%, bet pirmajā pusgadā kopumā par 3,6%. Apstrādes rūpniecība uzrādīja plašu izaugsmi: no 20 apakšnozarēm vairāk nekā puse (13) palielināja produkcijas apjomus, kas ir nedaudz labāks rādītājs nekā gada sākumā, kad pieaugumu uzrādīja tikai puse.

Labi klājies pārtikas ražotājiem – otrajā ceturksnī produkcija pieauga par 9,3%, pusgadā vidēji par 8,2%. Kokrūpniecība arī atguvusi spēkus (+5,3% ceturksnī un +5,6% pusgadā), arī būvmateriālu ražošana (nemetālisko minerālu izstrādājumi) demonstrēja labu sniegumu – pieaugums par 17,1% ceturksnī un 18,2% pusgadā.

Tomēr ne visām apstrādes rūpniecības apakšnozarēm izdevies izvairīties no lejupslīdes. Ķīmisko vielu un produktu ražošana saruka par 9,2% otrajā ceturksnī un 12% pusgadā. Pretrunīgus rezultātus uzrādīja papīra un papīra izstrādājumu ražošana – otrajā ceturksnī neliels kritums par 2,3%, bet pusgadā kopumā pieaugums par 2,5%.

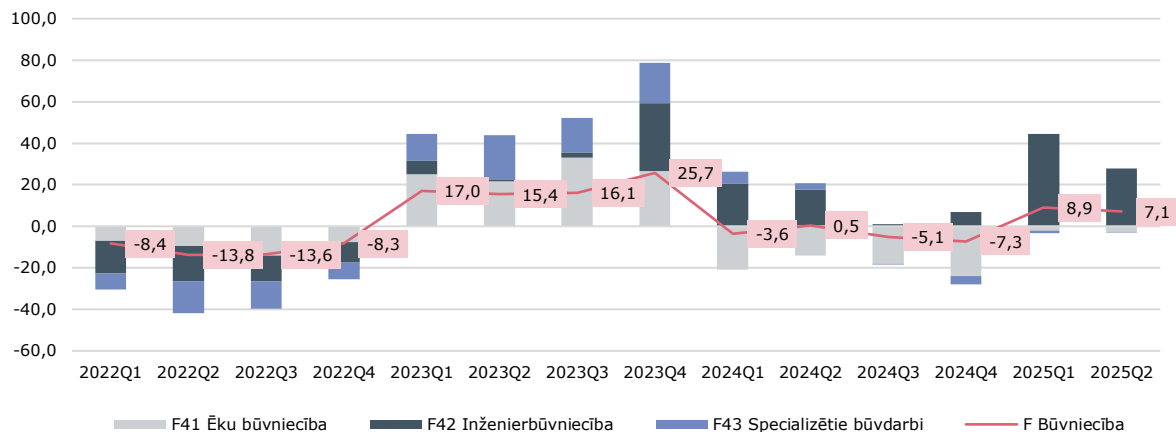
Būvniecība: straujš kāpums inženierbūvēs, bet ēku būvniecība joprojām minusos

Latvijas būvniecības nozare 2025. gada otrajā ceturksnī turpināja augt, lai gan dažādās tās apakšnozarēs tendences ir ļoti atšķirīgas. Kopējais būvniecības produkcijas apjoms otrajā ceturksnī pieauga par 7,1%, un tas palīdzēja saglabāt arī pusgada rezultātu pozitīvu, tādējādi pusgadā būvniecības produkcijas apjoms pieauga par 8,0% salīdzinājumā ar pērnā gada pirmo pusgadu.

Galvenais izaugsmes virzītājspēks bija inženierbūvniecība. Šajā segmentā pieaugums otrajā ceturksnī sasniedza 27,7%, bet pusgadā pat 36,1%. Pieaugumu galvenokārt veicināja infrastruktūras objektu būvniecība – tunelji, tilti, dzelzceļa infrastruktūra, kā arī militāro objektu būvniecība.

Pretstatā tam ēku būvniecībā lejupslīde turpinās jau sešus ceturkšņus pēc kārtas, lai gan lejupslīdes temps šogad ir mazinājies. Otrajā ceturksnī ēku būvniecības apjoms saruka par 2,8%, pusgadā kopumā par 2,5%. Arī specializētie būvdarbi joprojām ir nelielā mīnusā – samazinājums par 0,1% otrajā ceturksnī un 0,7% pusgadā.

2.1. att. Būvniecības produkcijas apjoms, % pārmaiņas ceturksnī pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksnī (kalendāri koriģēti dati)

Avots: CSP

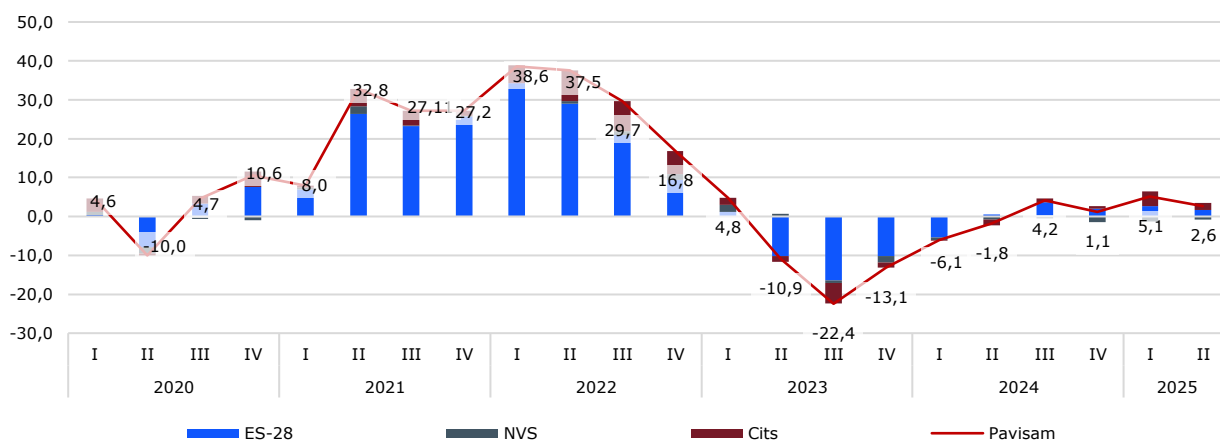
Izmaksu dinamika būvniecībā ir mērena. Otrajā ceturksnī, salīdzinot ar pērnā gada to pašu periodu, kopējās būvniecības izmaksas pieauga par 1,7%. Būvmateriālu izmaksas pat nedaudz saruka (-0,5%), taču izmaksas strādnieku darba samaksai turpināja palielināties (+5,4%), un nedaudz pieauga arī izmaksas mašīnu un mehānismu uzturēšanai (+1,9%).

Kopumā nozares rādītāji rāda, ka inženierbūvju bums šobrīd kompensē kritumu ēku būvniecības sektorā, ļaujot būvniecībai kopumā saglabāt pozitīvu izaugsmes trajektoriju.

Ārējā tirdzniecībā atjaunojas pozitīvas tendences

Latvijas ārējās tirdzniecības rādītāji šogad uzrāda atveseļošanās pazīmes, īpaši eksportā. 2025. gada otrajā ceturksnī preču eksports pieauga par 2,6%, un tas palīdzēja pusgada rezultātam sasniegt 3,9% pieaugumu salīdzinājumā ar pērnā gadu. Tomēr, salīdzinot ar 1. ceturksņa rezultātu, pieaugums bijis lēnāks.

2.2. att. Latvijas eksporta dinamika pa reģioniem, % pārmaiņas ceturksnī pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksnī

Avots: CSP

Galvenais eksporta dzinējspēks bija tirdzniecība ar Eiropas Savienības valstīm. Uz tām otrajā ceturksnī eksports pieauga par 2,3%, bet pusgadā par vairāk nekā 3%. Savukārt tirdzniecība ar NVS valstīm turpina sarukt: kritums bija 10,6% ceturksnī un 13% pusgadā.

Eksports uz citām valstīm ārpus ES un NVS pieauga krietni straujāk – par 10,7% ceturksnī un 16,1% pusgadā.

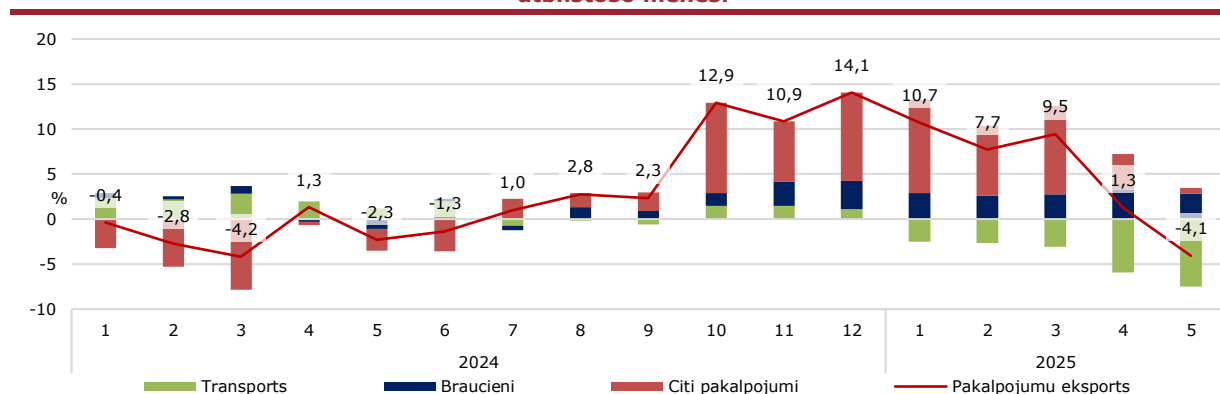
Imports otrajā ceturksnī palielinājās par 5,2%, pusgadā par 7,9%. Lielākā daļa importa pieauguma nāk no ES valstīm (otrajā ceturksnī +6,3%, pusgadā +9,7%), kamēr imports no NVS un citām valstīm strauji samazinājās.

Eksporta rezultāti starp nozīmīgākajiem partneriem ir ļoti atšķirīgi. Uz Lietuvu eksports pieauga par 8,1% otrajā ceturksnī un par 5,2% pusgadā. Uz Igauniju – neliels kāpums 0,2% ceturksnī, bet kritums 0,5% pusgadā. Uz Vāciju eksports pieauga par 2,6% ceturksnī un 4,1% pusgadā.

Savukārt uz Zviedriju eksporta apjoms turpināja samazināties (–1,7% ceturksnī, –2% pusgadā), galvenokārt kokrūpniecības produkcijas pieprasījuma krituma dēļ. Eksports uz Dāniju saruka ievērojami par 7,9% ceturksnī un 12,3% pusgadā, bet uz Apvienoto Karalisti otrajā ceturksnī bija kritums par 4,8%, lai gan pusgadā saglabājās pieaugums par 5,4%. Eksports uz Krieviju konsekventi samazinās – par 9,8% ceturksnī un 14,2% pusgadā.

Pakalpojumu eksporta dati pieejami par šī gada pirmajiem pieciem mēnešiem, un kopumā tie rāda pozitīvu dinamiku. Salīdzinājumā ar pērnā gada attiecīgo periodu pieaugums bija 4,6%. Tomēr maijā nozarē reģistrēts kritums par 4,1%.

2.3. att. Latvijas pakalpojumu eksporta dinamika, % pārmaiņas mēnesī pret iepriekšējā gada atbilstošo mēnesi

Avots: Latvijas Banka

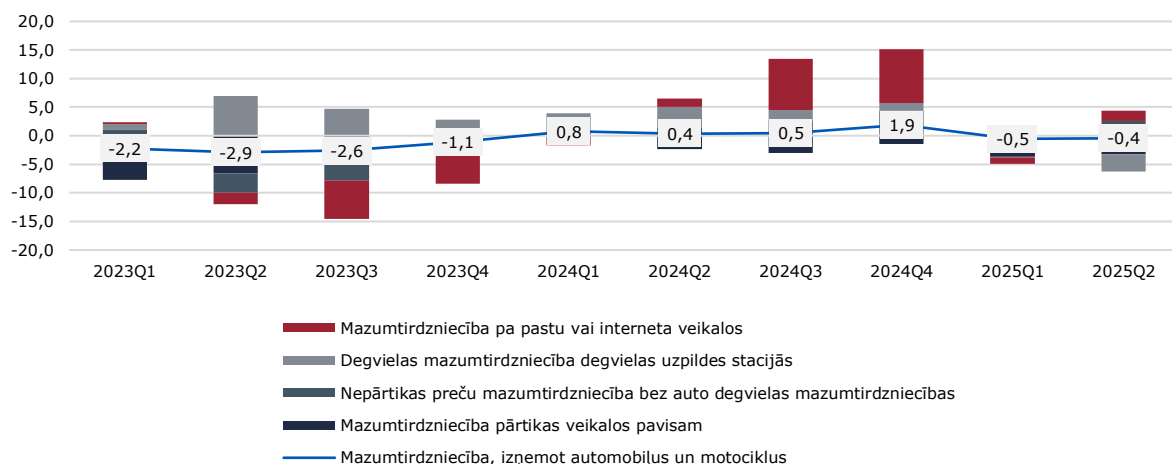
Detalizēti skatoties, transporta pakalpojumu eksports samazinājās par 13,4%, savukārt braucienu eksports pieauga par 20,2%. Citi pakalpojumi uzrādīja pārliecinošu kāpumu – par 12% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada pirmajiem pieciem mēnešiem.

Mazumtirdzniecība gausa, bet mājsaimniecību uzkrājumi pieaug

Latvijas mazumtirdzniecības sektorā joprojām nav vērojamas izaugsmes pazīmes. Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem, apgrozījums salīdzināmajās cenās šī gada pirmajos divos ceturkšņos turpināja samazināties – pirmajā ceturksnī par 0,5%, otrajā par 0,4%. Pusgada vidējais kritums bija 0,5%.

Pārtikas mazumtirdzniecībā ieildzis apgrozījuma samazinājums, un arī šī gada otrajā ceturksnī apgrozījums bija par 3,2% mazāks, bet pusgadā vidēji – par 3,5% mazāks nekā pērn. Pretstatā tam nepārtikas preču tirdzniecībā bija neliels pieaugums – par 2,6% ceturksnī un 2,2% pusgadā. Degvielas tirdzniecībā uzrādīja kritumu – par 3,1% otrajā ceturksnī un 1,6% pusgadā. Interneta un pasta tirdzniecībā bija neliels kāpums – par 1,8% ceturksnī un 0,4% pusgadā.

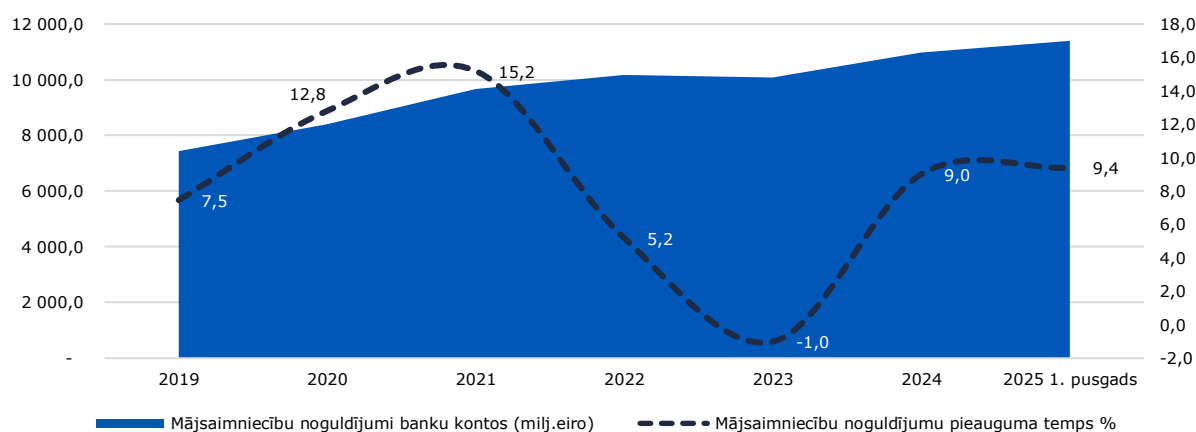
**2.4. att. Mazumtirdzniecības uzņēmumu apgrozījuma pārmaiņas salīdzināmajās cenās, %
pārmaiņas ceturksnī pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni**

Avots: CSP

Lai gan mazumtirdzniecības apgrozījums ir vājš, mājstaimniecību noguldījumi turpina augt. Latvijas Bankas dati liecina, ka šī gada pirmajā pusgadā noguldījumi pieauga par 9,4% salīdzinājumā ar pērnā gada attiecīgo periodu, sasniedzot 11,4 miljardus eiro. Tas liecina par piesardzīgu patēriņu un lielāku uzkrāšanas tendenci, taču, uzlabojoties patērētāju pārliecībai, daļa šo līdzekļu varētu nonākt patēriņā, veicinot arī PVN ieņēmumus un IKP iekšzemes patēriņa komponenti.

2.5. att. Mājstaimniecību noguldījumi, miljardi EUR un % pārmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

Avots: Latvijas Banka

Inflācija turpina būt noturīga virs 3%

Inflācija Latvijā šī gada septiņos mēnešos nav bijusi zemāka par 3%. Jūlijā patēriņa cenu kāpums bija 3,8%, tāpat kā jūnijā.

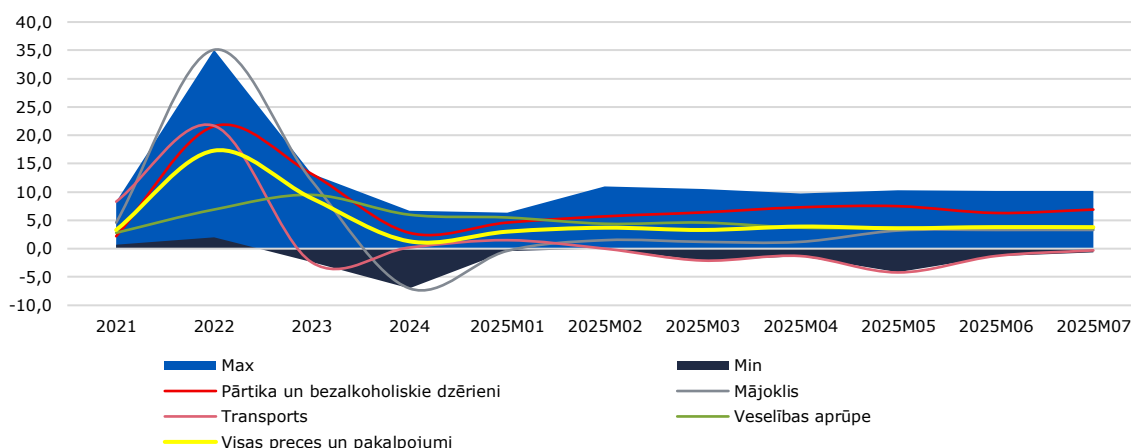
Latvijā inflācijas noturību lielā mērā nosaka patēriņa groza struktūra ar augstu pārtikas un mājokļa izdevumu īpatsvaru, kā arī pakalpojumu cenu noturīgais pieaugums. Cenu

kāpums pārtikai ir bijis noturīgs jau kopš 2024. gada trešā ceturkšņa, turklāt tas ir viens no straujākajiem eirozonā. Latvijas patēriņa grozā lielāko daļu veido preces (73,6%), no kurām būtisku daļu aizņem pārtikas un bezalkoholisko dzērienu grupa, tās īpatsvars ir 26,8% no kopējā groza. Mājokļa izmaksas (kas ietilpst pakalpojumu un preču kombinācijā) veido vēl 17,1%. Kopā pārtikas un mājokļa izdevumi veido ap 44% no visa patēriņa groza, tādēļ cenu pieaugums šajos segmentos īpaši spēcīgi ietekmē kopējo inflāciju.

Preču cenas pieaug lēnāk par pakalpojumu cenām. Šī gada septiņos mēnešos patēriņa cenu kāpums visām precēm svārstījās no 2,0% janvārī līdz 3,2% jūnijā, jūlijā veidojot 3,1%. Pakalpojumu cenas šajā periodā pieauga ievērojami straujāk bija arī svārstīgas. Janvārī pakalpojumu cenas pieauga par 5,8%, straujākais pieaugums bijis maijā līdz pat 6,1%, bet jūlijā kāpums bijis par 5,7%.

Pārtikas un bezalkoholisko dzērienu segmentā jūlijā cenas bija par 6,9% augstākas nekā pirms gada, bet pārtikas cenas vien par 5,3%. Īpaši strauji augušas liellopu gaļas (+28,9%) un mājputnu gaļas (+17,9%) cenas. Pieaugušas arī piena, siera un olu cenas (+6,4%), tai skaitā olu (+19,3%), taukvielu un eļļas (+14,9%), kā arī sviesta (+19,8%) cenas.

2.6. att. Patēriņa cenu pārmaiņas pa grupām un apakšgrupām, % pārmaiņas mēnesi pret iepriekšējā gada atbilstošo mēnesi

Avots: CSP

Mājokļu uzturēšanas izmaksas jūlijā pieauga par 3,3%, turklāt straujākais kāpums vērojams uzturēšanas un remonta pakalpojumos (+12%) un atkritumu savākšanā (+11%). Dabas gāzes cenas mājāsaimniecībām trīs mēnešus pēc kārtas augušas par 10,9%, lai gan gada sākumā bija vērojams cenu kritums.

Transporta segmentā saglabājas deflācija, taču tās temps mazinās – jūlijā cenas bija par 0,3% zemākas nekā pirms gada, galvenokārt degvielas cenu krituma dēļ (–2,5%). Transportlīdzekļu iegādes cenas samazinājās par 3,3%.

Bezdarbs – faktiskais bezdarbs augstāks par reģistrēto

Faktiskais bezdarba līmenis, pēc CSP sezonāli koriģētiem datiem, jūnijā bija 6,9%, un tāds tas saglabājās trīs mēnešus pēc kārtas (aprīlis–jūnijs). Pusgada vidējais līmenis bija 7%. Jūnijā bez darba bija 65,3 tūkstoši iedzīvotāju, bet lielākais skaits bezdarbnieku šogad reģistrēts februārī – 67,4 tūkstoši.

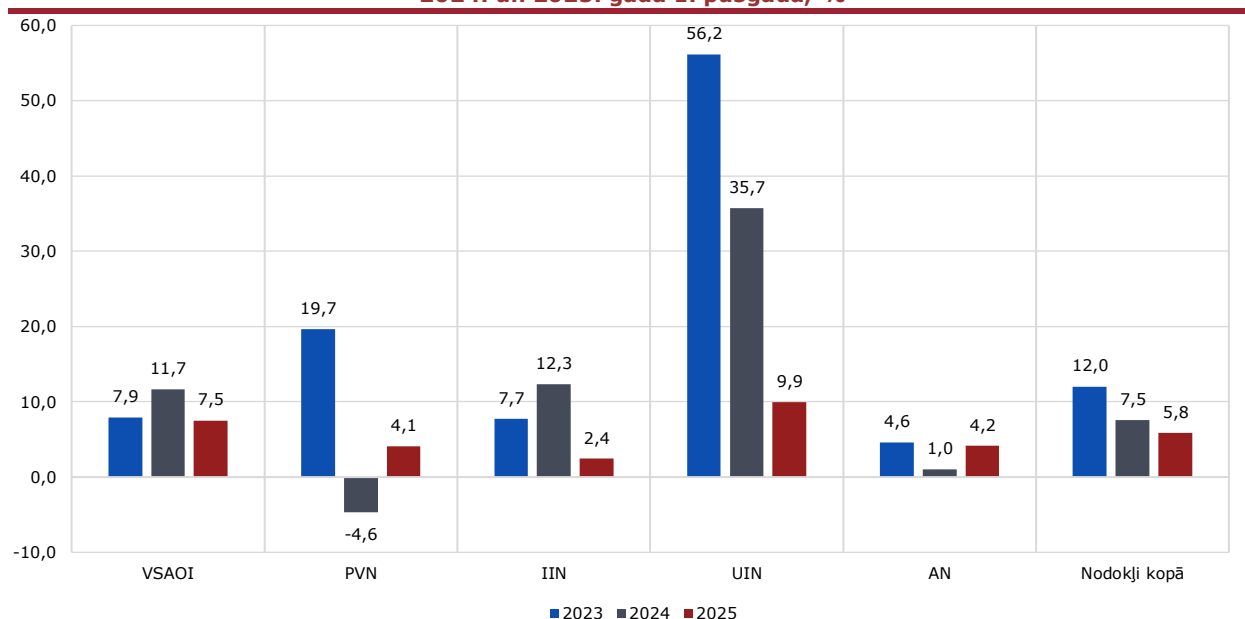
Jaunākie jūlija dati par reģistrētā bezdarba dati no Nodarbinātības valsts aģentūras rāda zemāku līmeni – 5% jūlijā, bez izmaiņām kopš jūnija. Reģionos bezdarba situācija ir atšķirīga: Rīgas reģionā – 3,9%, Kurzemē – 5,3%, Vidzemē – 4,5%, Zemgalē – 4,7%, bet Latgalē bezdarbs joprojām ir krietni augstāks – 10,2%.

3. Ieņēmumi un izdevumi

3.1. Nodokļu ieņēmumi

2025. gada pirmajā pusgadā konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi, pēc naudas plūsmas metodes²⁵, pieauga par 5,8%. 2024. gada attiecīgajā periodā bija vērojams 7,5% pieaugums un 2023. gadā 12,0% pieaugums. Straujāku nodokļu ieņēmumu pieaugumu 2023. gadā veicināja augstais inflācijas līmenis. Nodokļu ieņēmumu pieauguma tempa palēnināšanās 2024. un 2025. gadā skaidrojama gan ar zemāku inflācijas līmeni, gan arī vājāku privāto patēriņu un kopumā lēnāku ekonomisko izaugsmi.

3.1.1. att. Konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumu pieauguma temps pa nodokļu veidiem 2023., 2024. un 2025. gada 1. pusgadā, %

Avots: Valsts kases dati, FDP aprēķini

VSAOI – valsts sociālās aizsardzības obligātās iemaksas; **PVN** – pievienotās vērtības nodoklis; **IIN** – iedzīvotāju ienākuma nodoklis; **UIN** – uzņēmuma ienākumu nodoklis; **AN** – akcīzes nodoklis.

Salīdzinot 2025. gada pirmo pusgadu ar 2024. gada pirmo pusgadu, lielākais nodokļu ieņēmumu pieaugums 2025. gadā vērojams UIN ieņēmumos, kur to apjoms palielinājās par 9,9%. VSAOI ieņēmumi pieauga par 7,5%, AN par 4,2%, PVN par 4,1% un IIN ieņēmumi par 2,4%. Šogad nodokļu ieņēmumus ietekmē arī nodokļu politikas izmaiņas. Piemēram, mazāku IIN ieņēmumu pieaugumu ir ietekmējusi fiksēta neapliekamā minimuma ieviešana un pensionāra neapliekamā minimuma paaugstināšana. Tomēr saistībā ar šīm izmaiņām veidojas arī atgriezeniskais efekts, kas pozitīvi ietekmē PVN ieņēmumus. Nodokļu reformas kompensējošie pasākumi, piemēram, akcīzes nodokļa likmju paaugstināšana vairākām produktu grupām, uzlabo AN un attiecīgi arī PVN ieņēmumu pieaugumu.

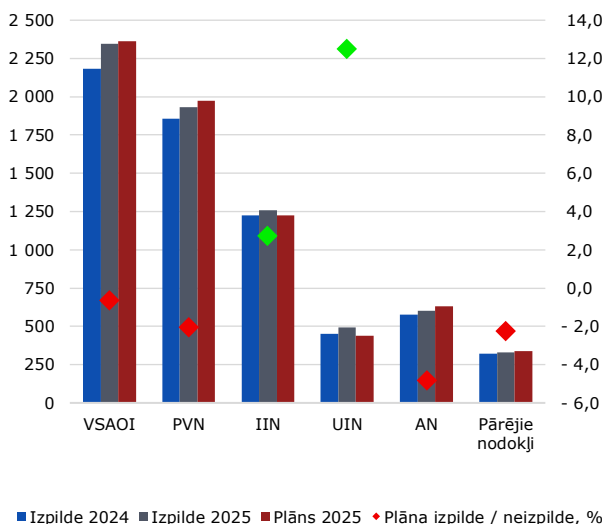
Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi 2025. gadā plānoti 14 552,7 miljonu eiro apmērā²⁶. Līdz ar to 2025. gada nodokļu ieņēmumi plānoti par 7,3% vairāk nekā 2024. gada faktiskie nodokļu ieņēmumi. Pagaidām šī gada pirmajā pusgadā ir vērojams 5,8% nodokļu ieņēmumu pieaugums, un nodokļu

²⁵ Konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumos pēc naudas plūsmas metodes ir iekļauts nesadalītais atlikums vienotajā nodokļu kontā. Kā arī konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumos nav iekļautas VSAOI 2. pensiju līmeni.

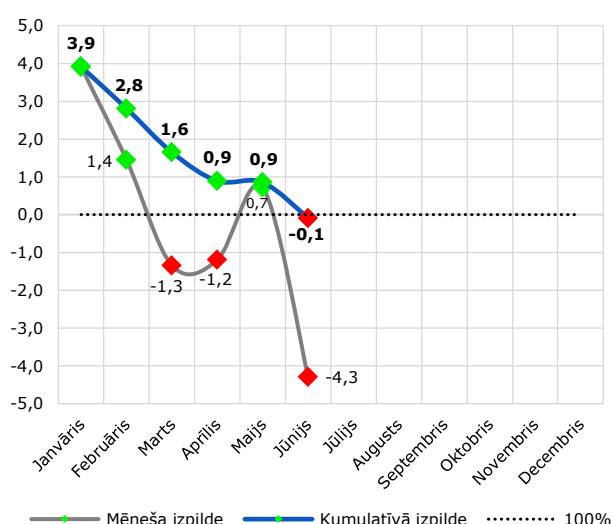
²⁶ Likums "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" paskaidrojumu I. nodaļa (fm.gov.lv), 95. lpp.

kumulatīvais plāns ir izpildīts par 99,9% jeb par 6,4 miljoniem eiro mazāk nekā plānots²⁷. Lielākajās nodokļu grupās plāns ir izpildīts tikai UIN un IIN, kur pārpilde attiecīgi veido 12,5% jeb 54,9 milj. eiro un 2,7% jeb 33,3 milj. eiro. UIN plāna pārpilde ir saistīta ar virsplāna UIN ieņēmumiem janvārī, uzņēmumiem sadalot peļņu 2024. gada beigās un izmaksājot dividendes fiziskām personām, jo no 2025. gada stājās spēkā IIN papildlikme 3% apmērā ienākumiem virs 200 000 eiro. Lielākā plāna neizpilde ir vērojama patēriņa nodokļos - AN un PVN. AN ieņēmumu plāns nav izpildīts par 4,8% jeb 30,7 milj. eiro un PVN ieņēmumu plāna neizpilde veido 2,1% jeb 40,9 milj. eiro. Arī VSAOI plāns netika sasniegts par 0,6% jeb 15,2 milj. eiro. Ieņēmumi no banku solidaritātes iemaksām tika gandrīz sasniegti – faktiskie ieņēmumi ir par 1,0% jeb 0,3 milj. eiro mazāki nekā plānots. Pārējās nodokļu grupās kopā neizpilde veido 2,2% jeb 7,6 milj. eiro.

3.1.2. att. Faktisko nodokļu ieņēmumu apjoms pa nodokļu veidiem salīdzinājumā pret plānu 2025. gada 1. pusgadā (milj. eiro; kreisā ass), un plāna izpilde (%; labā ass)

3.1.3. att. Nodokļu ieņēmumu ikmēneša un kumulatīvā plāna izpildes dinamika 2025. gada 1. pusgadā, %

Avots: Valsts kase, FM, FDP aprēķini

Patēriņa nodokļu, PVN un AN, plāna neizpildi joprojām ietekmē salīdzinoši vājais privātais patēriņš un mazumtirdzniecības apgrozījums. Tomēr situācija šī gada pirmajā pusē ir labāka nekā 2024. gadā – pagājušā gada pirmajā pusē plāna neizpilde PVN ieņēmumos bija ievērojami lielāka un sasniedza -5,7%, kā arī gan PVN, gan AN ieņēmumu pieaugums pret iepriekšējo pusgadu ir uzlabojies. Kopumā tekošā gada nodokļu ieņēmumu rezultātus var novērtēt pozitīvi, jo nodokļu plāns būtībā ir sasniegts. Salīdzinot nominālā IKP pieaugumu 2025. gada 1. ceturksnī (4,5%) ar nodokļu ieņēmumu pieaugumu 1. ceturksnī (6,6%), arī ir vērojama pozitīva tendence – nodokļu ieņēmumi aug straujāk par nominālo IKP.

Saistībā ar lēnāku ekonomisko izaugsmi Fiskāli strukturālā plāna 2025.–2028. gadam 2025. gada Progresā ziņojumā²⁸ nodokļu ieņēmumu prognoze tika samazināta par 1,1% jeb 153,6 milj. eiro. Šobrīd Finanšu ministrija prognozē nedaudz lielākus nodokļu ieņēmumus – par 0,3% jeb 41,7 milj. eiro vairāk nekā Progresā ziņojumā. Finanšu ministrijas 2025. gada konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumu aktuālā prognoze ir 14 440,8 milj. eiro. Jāatzīmē,

²⁷ Konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi pēc uzkrāšanas metodes (netiek iekļauts nesadalītais atlikums vienotajā nodokļu kontā).

²⁸ Fiskāli strukturālā plāna 2025.–2028. gadam 2025. gada Progresā ziņojums

ka FDP jau 2024. gada rudens Uzraudzības ziņojumā²⁹ prognozēja 2025. gada nodokļu ieņēmumus šādā līdzīgā apmērā (14 429,6 milj. eiro). FDP Progresā ziņojuma izstrādes laikā arī samazināja savu prognozi par 0,3% jeb 40,0 milj. eiro. Šobrīd FDP aktuālā nodokļu ieņēmumu prognoze ir vēl nedaudz samazināta par 0,1% jeb 12,6 milj. eiro līdz 14 376,9 milj. eiro, kas ir par 0,4% jeb 63,9 milj. eiro mazāk nekā Finanšu ministrijas aktuālā prognoze. Salīdzinot aktuālās prognozes, Finanšu ministrija prognozē 6,5% nodokļu ieņēmumu pieaugumu 2025. gadā, bet FDP prognozē 6,0% pieaugumu.

3.1.1. tabula. Konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumu plāns budžeta likumā, FM un FDP prognozes 2025. gadam (milj. eiro), un prognožu salīdzinājums (%)

	Budžeta likums (06.12.2024)	FM prognozes (17.07.2025)	FDP prognozes (08.08.2025)	FDP / FM (%)	FDP / FM (milj. eiro)	FM / BL (%)	FDP / BL (%)
Nodokļu ieņēmumi	14 552,7	14 440,8	14 376,9	-0,4%	-63,9	-0,8%	-1,2%
VSAOI*	4 862,9	4 792,3	4 791,5	0,0%	-0,8	-1,5%	-1,5%
PVN	4 245,5	4 165,3	4 066,8	-2,4%	-98,5	-1,9%	-4,2%
IIN	2 735,9	2 803,0	2 837,3	1,2%	34,3	2,5%	3,7%
AN	1 314,0	1 277,5	1 256,4	-1,7%	-21,1	-2,8%	-4,4%
UIN	690,7	712,0	727,3	2,1%	15,3	3,1%	5,3%
NĪN	241,2	241,2	241,3	0,1%	0,1	0,0%	0,1%
Pārējie nodokļi	462,5	449,5	456,4	1,5%	6,9	-2,8%	-1,3%

Avots: FM, FDP prognozes

* Neskaitot iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā.

Skatoties pa nodokļu grupām, VSAOI un NĪN prognozes FDP un Finanšu ministrijai ir līdzīgas. Ņemot vērā pirmā pusgada lēnāku PVN un AN pieauguma tempu, FDP prognozē par attiecīgi 2,4% un 1,7% mazākus PVN un AN ieņēmumus nekā Finanšu ministrija. Gan FDP, gan Finanšu ministrija ir palielinājušas IIN un UIN ieņēmumu prognozes – FDP šajā gadījumā prognozē nedaudz lielākus ieņēmumus nekā Finanšu ministrija – IIN (+1,2%) un UIN (+2,1%). 3.1.1. tabulā redzamas FDP un Finanšu ministrijas nodokļu ieņēmumu prognozes un to salīdzinājums pa nodokļu veidiem.

Kopumā aktuālās Finanšu ministrijas prognozes vērtējamas kā samērīgas un reālistiskas. PVN ieņēmumus 2025. gadā varētu veicināt privātā patēriņa pieaugums un ES fondu finansējuma ieplūšana ekonomikā, jo 2025. gadā tiek plānoti līdz šim lielākie izdevumi šo projektu īstenošanai. Kā arī ģeopolitiskās situācijas stabilizēšanās un globālās vides uzlabošanās pozitīvi ietekmētu ārējās tirdzniecības vidi un līdz ar to arī nodokļu ieņēmumus.

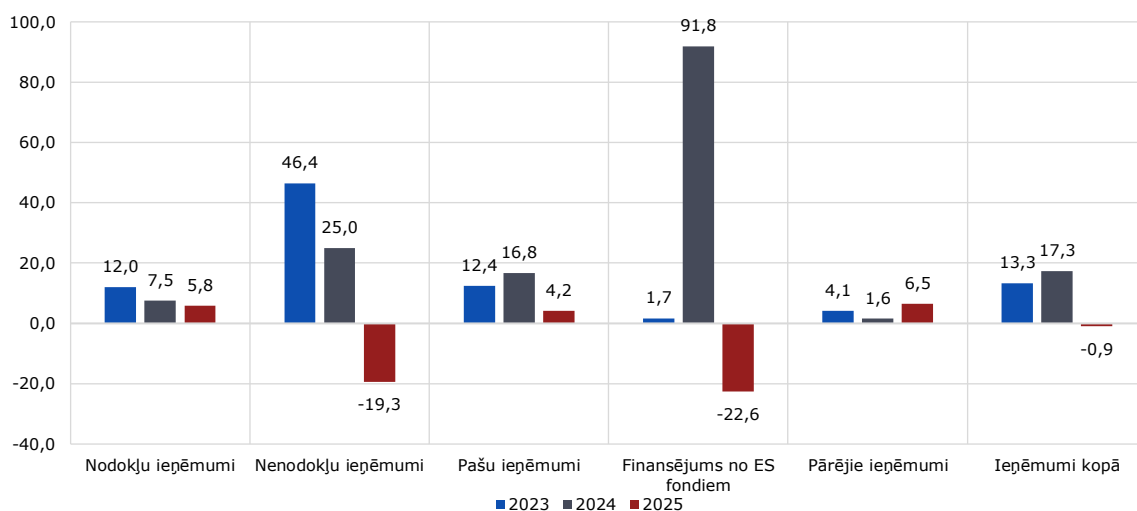
3.2. Pārējie ieņēmumi

2025. gada pirmajā pusgadā konsolidētā kopbudžeta ieņēmumos vērojams samazinājums par 0,9% jeb 82,4 milj. eiro salīdzinājumā ar 2024. gada attiecīgo periodu. Toties 2024. un 2023. gada pirmajā pusē bija vērojams ieņēmumu pieaugums par attiecīgi 17,3% un 13,3%. Lai arī nodokļu ieņēmumu pieauguma temps šogad ir mazāks salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, ieņēmumu samazinājumu pirmajā pusgadā galvenokārt ietekmēja mazāki ieņēmumi no ES fondu finansējuma (-22,6% jeb -314,4 milj. eiro) un nenodokļu ieņēmumiem (-19,3% jeb -160,3 milj. eiro). Daļēji tas ir saistīts ar bāzes efektu, jo 2024. gadā bija ievērojams ES fondu finansējuma pieaugums budžeta ieņēmumos. Toties nenodokļu

²⁹ Uzraudzības ziņojums par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2025.-2027. gadam un 2025. gada budžetu un Fiskāli strukturālo plānu 2025.-2028. gadam

ieņēmumu samazinājums saistīts ar mazākiem ieņēmumiem no uzņēmējdarbības un īpašuma (-16,6% jeb -89,4 milj. eiro), tai skaitā dividendēm (-13,0% jeb -52,3 milj. eiro), un mazākiem ieņēmumiem no speciāliem mērķiem paredzētām valsts nodevām³⁰ (-65,2% jeb -50,8 milj. eiro). Ieņēmumu samazinājums no speciāliem mērķiem paredzētām valsts nodevām galvenokārt ir saistīts ar 2024. gadā ieviesto hipotekārā kredīta ņēmēju aizsardzības nodevu, kas 2024. gada pirmajā pusgadā veidoja ieņēmumus 48,8 milj. eiro apmērā, toties šogad šāda nodeva nav noteikta. Maksas pakalpojumu un citi pašu ieņēmumi pieauga par 4,2% jeb 11,5 milj. eiro salīdzinājumā ar 2024. gada pirmo pusgadu.

3.2.1. att. Konsolidētā kopbudžeta ieņēmumu pieauguma temps pa ieņēmumu veidiem 2023., 2024. un 2025. gada 1. pusgadā, %

Avots: Valsts kases dati, FDP aprēķini

* Pārējie ieņēmumi ietver transfertus (5.0) un ziedojumus un dāvinājumus (6.0).

Apskatot ieņēmumu grupu īpatsvaru kopējos ieņēmumos, lielākais īpatsvars ir nodokļu ieņēmumiem - 77%. Nozīmīgu devumu ieņēmumos veido arī finansējums no ES fondiem - 12%. Nenodokļu ieņēmumi veido 8% un pašu ieņēmumi veido 3%. Salīdzinot 2025. gada pirmā pusgada ieņēmumu struktūru ar 2024. gada pirmā pusgada ieņēmumiem, 2025. gadā par 11 procentpunktiem ir palielinājies nodokļu ieņēmumu īpatsvars, un par 5 procentpunktiem palielinājies ES fondu finansējuma īpatsvars. Toties nenodokļu ieņēmumu īpatsvars ir samazinājies par 17 procentpunktiem.

3.3. Izdevumi

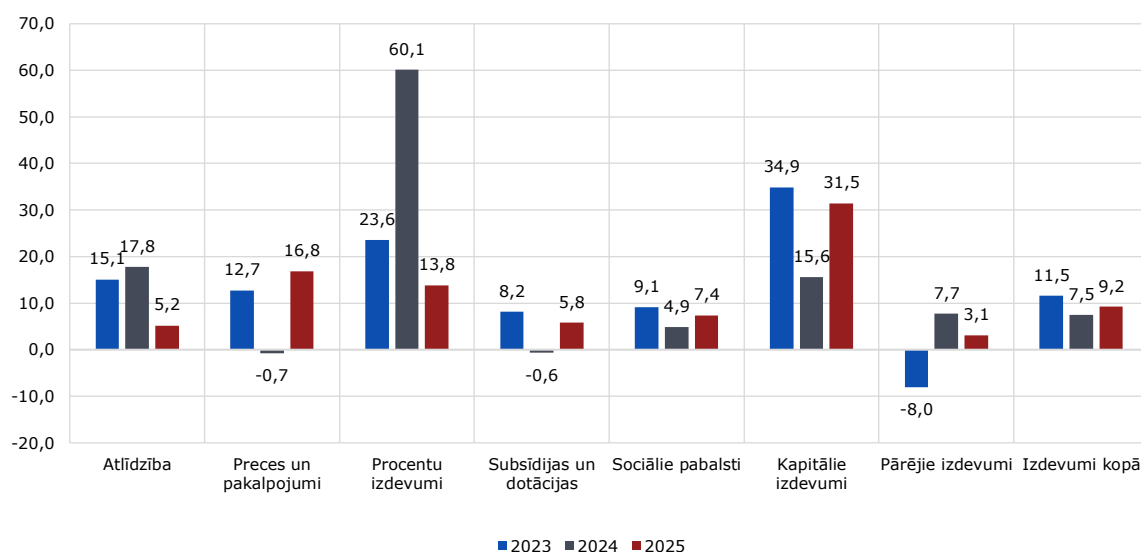
2025. gada pirmajā pusgadā konsolidētā kopbudžeta izdevumi pieauguši par 9,2% jeb 774,7 milj. eiro salīdzinājumā ar 2024. gada attiecīgo periodu. 2024. un 2023. gada pirmajā pusgadā bija vērojams izdevumu pieaugums par attiecīgi 7,5% un 11,5%. 2025. gada pirmajā pusē visstraujāk auguši kapitālie izdevumi - par 31,5% jeb 176,1 milj. eiro. **Kapitālo izdevumu pieaugumu veicina ES fondu projektu aktīvāka īstenošana**³¹. Strauji ir auguši arī izdevumi precēm un pakalpojumiem (par 16,8% jeb 156,1 milj. eiro) un procentu izdevumi (par 13,8% jeb 34,5 milj. eiro). Izdevumu pieaugums precēm un pakalpojumiem galvenokārt ir saistīts ar aizsardzības izdevumu pieaugumu, kur šī gada februārī tika veikts avansa maksājums 124,6 milj. eiro apmērā militārā inventāra iegādei. Savukārt procentu

³⁰ Speciāliem mērķiem paredzētās valsts nodevas ietver autoceļu lietošanas nodevu, finanšu stabilitātes nodevu, valsts nodevu par naftas produktu drošības rezervju uzturēšanu, izložu un azartspēļu nodevu, uzņēmējdarbības riska valsts nodevu un citas speciāliem mērķiem paredzētās valsts nodevas (kase.gov.lv).

³¹ [ES fondu apguves progress \(fdp.gov.lv\)](http://ES.fondu.apguves.progress(fdp.gov.lv))

izdevumu kāpums saistāms ar augstākām procentu likmēm un nominālā deficīta apmēra pieaugumu. Izdevumi sociālajiem pabalstiem pieauguši par 7,4% jeb 188,8 milj. eiro, un izdevumi subsīdijām un dotācijām pieauguši par 5,8% jeb 109,6 milj. eiro. Atlīdzības izdevumi pieauguši par 5,2% jeb 102,4 milj. eiro – tas pārsniedz 2,6% atlīdzības fonda pieauguma ierobežojumu, tomēr tas ir ievērojami mazāks pieaugums nekā 2024. gadā (+17,8%) un 2023. gadā (+15,1%).

3.3.1. att. Konsolidētā kopbudžeta izdevumu pieauguma temps pa ieņēmumu veidiem 2023., 2024. un 2025. gada 1. pusgadā, %

Avots: Valsts kases dati, FDP aprēķini

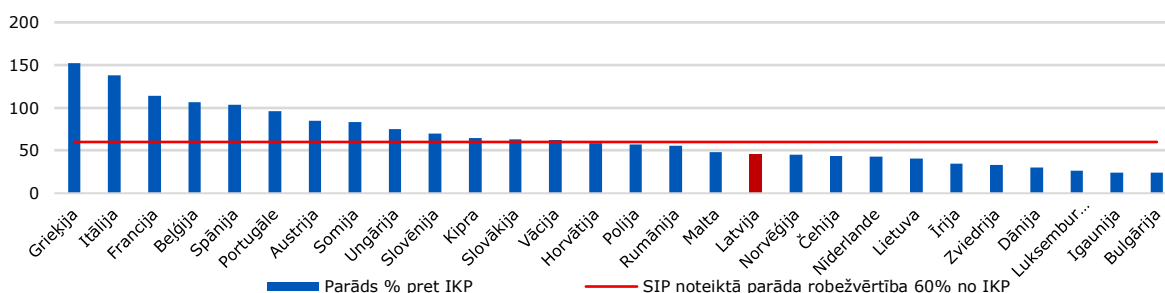
* Pārējie izdevumi ietver kārtējos maksājumus Eiropas Savienības budžetā un starptautisko sadarbību (1.4) un pārējos izdevumus, kas veidojas pēc uzkrāšanas principa un nav klasificēti iepriekš (3.0).

Apskatot izdevumu grupu īpatsvaru kopējos izdevumos, 2025. gada pirmajā pusgadā lielākais īpatsvars bija sociālajiem pabalstiem – 30%. Nozīmīgs svars bija arī atlīdzības izdevumiem un subsīdijām un dotācijām, kas attiecīgi veidoja 23% un 22% no visiem izdevumiem. Preču un pakalpojumu izdevumi veidoja 12%, kapitālie izdevumi – 8%, procentu izdevumi – 3%, un pārējie izdevumi veidoja 2%. Salīdzinot 2025. gada pirmā pusgada izdevumu struktūru ar 2024. gada pirmā pusgada izdevumiem, 2025. gadā par 1 procentpunktu ir palielinājies izdevumu īpatsvars precēm un pakalpojumiem, un arī par 1 procentpunktu ir palielinājies kapitālo izdevumu īpatsvars. Tomēr subsīdiu un dotāciju izdevumu īpatsvars ir samazinājies par 1 procentpunktu.

4. Vispārējās valdības parāds un deficīts

2025. gada pirmajā ceturksnī Latvijas vispārējās valdības parāds bija 45,6% no iekšzemes kopprodukta (IKP), kas joprojām ļauj mūsu valstij atrasties zemā parāda valstu grupā un atbilst Māstrihtas kritērijam. Pārreķinot uz vienu iedzīvotāju, Latvijas parāds ir 10 tūkstoši eiro. Lai gan parāda līmenis saglabājas mērens, parāda apkalpošanas izmaksas pieaug. Fiskāli strukturālā plāna progresa ziņojumā³² tās prognozētas: 1,3% no IKP 2025. gadā, 1,5% 2026. gadā un 1,6% 2027.–2029. gadā. Vienlaikus FSPPZ prognozēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2025. gadā palielināsies līdz 3,1 % no IKP, savukārt parāda attiecība pret IKP līdz gada beigām pieaugs līdz 49,0 %. Tas atbilst Latvijas saistībām ievērot neto izdevumu pieaugumu līdz 5,7 % 2025. gadā. Eiropas Komisija³³ savās rekomendācijās vērtē, ka fiskālā nostāja, kas ietver gan valsts, gan ES finansētus izdevumus, 2025. gadā būs ekspansīva par 1,1 % no IKP.

4.1. att. Vispārējās valdības parāds Eiropas valstīs (% pret IKP) 2025. gada 1. ceturksnī

Avots: Eurostat

Eiropas valstīs 2025. gada pirmajā ceturksnī parāda līmenis būtiski atšķīrās. Lielākais rādītājs bija Grieķijā - 152,5 % no IKP, zemākais – Bulgārijā ar 23,9 %. No piecpadsmit valstīm, kur parāds ir zem 60 % no IKP, sešās tas saruka vidēji par 2,5 procentpunktiem (pp), lielākais kritums bija Īrijā (-6,2 pp) un Horvātijā (-3,6 pp). Pārējās deviņās zemā parāda valstīs parāds pieauga vidēji par 2,1 pp.

Augstā parāda valstīs (13 valstis) septiņās vērojams samazinājums vidēji par 3,4 pp, straujākais Grieķijā (-9,3 pp) un Kiprā (-8,2 pp). Sešās augstā parāda valstīs parāds pieauga vidēji par 3,1 pp, tostarp Somijā (+5,1 pp), Austrijā (+4,1 pp) un Francijā (+3,5 pp).

Starptautiskās reitingu aģentūras vienprātīgi norāda, ka Latvijas fiskālā politika un parāda līmenis ir noturīgi pret ārējiem satricinājumiem. Latvijas kredītreitingi saglabājas stabili³⁴:

- Moody's – A3, stabils
- S&P Global – A, stabils
- Fitch – A-, stabils
- R&I – A, stabils

S&P Global³⁵ uzsver, ka ekonomikas atveseļošanās vidējā termiņā balstīsies uz pieprasījuma kāpumu, investīciju pieaugumu un ES fondu izmantošanu, vienlaikus uzturot parādu zem 55 % no IKP.

³² Latvijas Fiskāli strukturālā plāna 2025.-2028. gadam 2025. gada Progresa ziņojums

³³ Eiropas Komisija (2025). Padomes ieteikums par Latvijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku. COM(2025) 214 final, Brisele, 4. jūnijs 2025. d4c6c6b3-d353-4b87-a408-2c02b7c2ff7e_lv

³⁴ Kredītreitings | Kredītreitings | Valsts kase

³⁵ S&P Global saglabā Latvijas kredītreitingu A līmenī ar stabili nākotnes novērtējumu | S&P Global saglabā Latvijas kredītreitingu A līmeni ar stabili nākotnes novērtējumu | Valsts kase

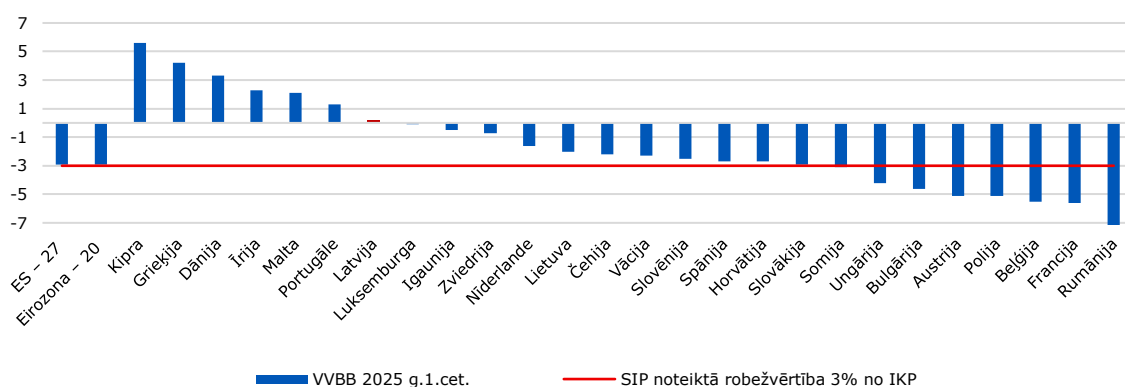
Fitch Ratings³⁶ izceļ Latvijas zemo parāda līmeni salīdzinājumā ar līdzīga reitinga valstīm, prognozējot ekonomikas izaugsmi 1,2 % 2025. gadā un 2,4 % 2026. gadā.

R&I³⁷ pozitīvi vērtē ekonomikas diversifikāciju un sagaida, ka parāds turpinās svārstīties ap 50 % no IKP arī vidējā termiņā.

Kopumā kredītreitingu saglabāšana augstā līmenī apliecina investoru uzticību Latvijas spējai kontrolēt fiskālos rādītājus, neraugoties uz ģeopolitiskajiem izaicinājumiem reģionā.

Saskaņā ar Eurostat datiem 2025. gada 1. ceturksnī vispārējās valdības budžeta deficīts ES-27 vidēji bija 2,9 % no IKP, kas ir nedaudz labāk par Stabilitātes un izaugsmes paktā noteikto robežvērtību (-3 %) no IKP. Lielākie pārpalikumi bijuši Kiprā 5,6 %, Grieķijā 4,2 % un Dānijā 3,3 %. Savukārt lielākie deficīti fiksēti Rumānijā (-7,5 %), Francijā (-5,6 %) un Beļģijā (-5,5 %).

4.2. att. Vispārējās valdības bilances Eiropas valstīs (% pret IKP) 2025. gada 1. ceturksnī

Avots: Eurostat

Latvijā pirmajā ceturksnī reģistrēts neliels pārpalikums 0,2 % no IKP, kas ir būtiski labāk par noteikto robežvērtību. Tomēr jāņem vērā, ka budžeta balance gada gaitā mēdz būtiski svārstīties, tādēļ pirmais ceturksnis vēl nenosaka gala rezultātu.

Fiskālās disciplīnas padomes priekšsēdētāja

Inna Šteinbuka

³⁶ Fitch Ratings apstiprina Latvijas kredītreitingu esošajā A- līmenī | Fitch Ratings apstiprina Latvijas kredītreitingu esošajā A- līmenī | Valsts kase

³⁷ Japānas kredītreitingu aģentūra R&I saglabā Latvijas kredītreitingu esošajā A līmenī ar stabili nākotnes novērtējumu | Japānas kredītreitingu aģentūra R&I saglabā Latvijas kredītreitingu esošajā A līmenī ar stabili nākotnes novērtējumu | Valsts kase